

Beata Sadowska

Uniwersytet Łódzki

beatasadowska@onet.pl

Realizacja zasady dyspozycyjności w zakresie dopuszczalności środków zaskarżenia czynności komornika w postępowaniu egzekucyjnym

Realisation of the Principle of Availability as to the Admissibility of Appeals against Bailiff's Acts in the Enforcement Proceedings

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono problematykę warunków wnoszenia środków zaskarżenia czynności komornika w postępowaniu egzekucyjnym i ich wpływ na funkcjonującą w tym postępowaniu zasadę dyspozycyjności. Autorka omawia przede wszystkim ograniczenia zasady dyspozycyjności w zakresie wnoszenia środków zaskarżenia oraz dokonuje pogłębionej analizy tej problematyki, oceniając, czy ograniczenia te mają pozytywny wpływ na przebieg postępowania egzekucyjnego.

Słowa kluczowe: zasada dyspozycyjności; środki zaskarżenia; postępowanie egzekucyjne; ograniczenie zasady dyspozycyjności

ZASADA DYSPOZYCYJNOŚCI I OFICJALNOŚCI

Zasada dyspozycyjności (czyli rozporządzalności) i przeciwstawna jej zasada oficjalności (czyli działania z urzędu) rządzą kwestią, komu służy możliwość rozporządzania przedmiotem postępowania oraz środkami zaczepnymi i obronnymi w postępowaniu. Jeżeli możliwość ta służy podmiotom, których sfery prawnej dotyczy postępowanie, mówimy o zasadzie dyspozycyjności, jeżeli natomiast służy ona czynnikom oficjalnym, jak przede wszystkim sądowi i prokuratorowi, mówimy o zasadzie oficjalności¹.

¹ W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 71. Zob. także: W. Berutowicz, *Zasada dyspozycyjności w postępowaniu cywilnym*, Warszawa

W doktrynie rozróżnia się dyspozycyjność materialną odnoszącą się do przedmiotu postępowania (do jej zakresu należą takie akty, jak np. wszczęcie postępowania czy cofnięcie wniosku wszczynającego postępowanie) oraz dyspozycyjność formalną odnoszącą się do środków zaczepnych i obronnych (do jej zakresu należą np. wniesienie środków zaskarżenia orzeczeń oraz żądanie określonego, przewidzianego w Kodeksie postępowania cywilnego, zabezpieczenia)².

Polskie postępowanie cywilne oparte jest na zasadzie dyspozycyjności, która dochodzi do głosu najsilniej w postępowaniu egzekucyjnym. Silna dyspozycyjność postępowania egzekucyjnego pozostaje w związku z zasadniczym celem egzekucji, którym jest zaspokojenie roszczeń wierzyciela. Dlatego wierzyciel jest dysponentem tego postępowania, a ograniczenia w tym zakresie zostały podyktowane ważnymi względami społecznymi. Przede wszystkim postępowanie egzekucyjne może być co do zasady wszczęte (art. 796 § 1 k.p.c.), zawieszona (art. 820 k.p.c.) i umorzona (art. 825 pkt 1 k.p.c.) w całości lub w części z inicjatywy wierzyciela, tj. na jego wniosek. Przepisy regulujące te zagadnienia stanowią zatem istotne przejawy zasady dyspozycyjności w postępowaniu egzekucyjnym³. Ponadto oddanie postępowania egzekucyjnego do dyspozycji wierzyciela ilustruje doskonale regulacja zawarta w art. 822 k.p.c. Według tego przepisu komornik wstrzyma się z dokonaniem czynności egzekucyjnej, jeżeli przed jej rozpoczęciem dłużnik złoży niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że obowiązku swego dopełnił albo że wierzyciel udzielił mu zwłoki. O wstrzymaniu czynności komornik powinien niezwłocznie powiadomić wierzyciela. Na polecenie wierzyciela komornik obowiązany jest jednak niezwłocznie dokonać czynności, która uległa wstrzymaniu⁴.

1957, s. 217–239; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013, s. 35–38; R. Flejszar, *Zasada dyspozycyjności w procesie cywilnym*, Warszawa 2016, s. 175–340.

² Por. W. Berutowicz, *op. cit.*, s. 22–23; W. Siedlecki, *Przedmiot postępowania cywilnego*, [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław 1974, s. 147 i n.; *idem*, [w:] *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, red. W. Siedlecki, Z. Świeboda, Warszawa 2004, s. 56; E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 51–57; Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2011, s. 75; R. Flejszar, *Zasada dyspozycyjności a środki zaskarżenia*, [w:] *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, red. M. Michalska-Marciniak, Sopot 2015, s. 99–102; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 71–73; K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2016, s. 1294–1295.

³ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 35–38; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 71–73. Zob. także: R. Kulski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, Warszawa 2015, s. 360–361; J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 445–451.

⁴ Por. A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 35 i n.; J. Jagieła, *op. cit.*, s. 433–436; K. Golinowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. 2: Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do artykułów 730–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2015, s. 428. Zob. także: O. Marcewicz, *Komentarz aktualizowany do art. 822 Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Komentarz aktualni-*

NADZÓR NAD CZYNNOŚCIAMI KOMORNIKA

Podkreślić należy, że czynności dokonywane przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym mają doniosłe znaczenie społeczne. W szczególności przez ich dokonanie może zostać wyrządzona poważna szkoda dłużnikowi, wierzycielowi lub osobie trzeciej. Muszą wobec tego istnieć możliwości zapobiegania wadliwym czynnościom komornika oraz usuwania stwierdzonych wadliwości. Nie wchodząc bliżej w to rozległe i skomplikowane zagadnienie, należy wskazać, że działalność komornika objęta jest nadzorem sprawowanym przez uprawnione organy. W szczególności komornik podlega nadzorowi judykacyjnemu (zwanemu także sądowym) realizowanemu przez sąd z urzędu (art. 759 § 2 k.p.c.) oraz przez rozpoznawanie środków zaskarżenia na czynności komornika, a przede wszystkim skargi na czynności komornika (art. 767–767³ k.p.c.) i zarzutów przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1027 § 2 i 3 k.p.c.)⁵.

Możliwość złożenia środka zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym jest przejawem udzielania ochrony prawnej przed błędami organów postępowania. Do zwalczania (korygowania) wadliwych czynności organów procesowych i egzekucyjnych służą uprawnionym podmiotom środki zaskarżenia⁶. Zaznaczyć należy, że dopuszczalność złożenia środka zaskarżenia jest przejawem zasady dyspozycyjności w zakresie kontroli poprawności czynności komornika. Złożenie środka zaskarżenia uzależnione jest bowiem przede wszystkim od woli osoby, która uważa się za pokrzywdzoną czynnością komornika. Jednakże dyspozycyjność uczestnika w zakresie kontroli czynności komornika jest znacznie osłabiona przez treść art. 759 § 2 k.p.c., zgodnie z którym sąd może z urzędu wydawać komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwać spostrzeżone uchybienia. Możliwość zastosowania tego przepisu jest przejawem realizacji zasady oficjalności w postępowaniu egzekucyjnym, przy czym czynnikiem oficjalnym, czyli organem postępowania nadzorującym czynności komornika, jest w tym wypadku sąd rejonowy (por. art. 758 k.p.c.). W literaturze zwraca się uwagę,

---

zowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, red. A. Jakubecki, Warszawa 2016.

⁵ Zob. szerzej: A. Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 145–149.

⁶ Por. H. Pietrkowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Ereciński, t. 5, Warszawa 2016, s. 56–58; M. Tomalak, W. Tomalak, *Rozpoznawanie skarg na czynności komornika w praktyce sądowej*, [w:] *Iustitia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi. Księga jubileuszowa z okazji X-lecia Samorządu Komorniczego w Apelacji Szczecińskiej*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Sopot 2016, s. 421–423. Zob. szerzej: A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2006, nr 11, s. 13 i n.; W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014, s. 148 i n.

że zbyt szeroki zakres nadzoru w trybie art. 759 § 2 k.p.c. godziłby w obowiązującą w sądowym postępowaniu egzekucyjnym zasadę dyspozycyjności⁷.

„Zarządzenia”, które w trybie art. 759 § 2 k.p.c. sąd może wydawać komornikowi, zapadają w postaci postanowień. W zasadzie nie podlegają one zaskarżeniu zażaleniem. Uczestnikowi⁸ postępowania egzekucyjnego nie pozostawiono zatem do dyspozycji poddania kontroli prawidłowości czynności sądu dokonanej w trybie art. 759 § 2 k.p.c. Zaskarżalna skargą na czynności komornika będzie dopiero czynność, którą komornik dokonał na zarządzenie (postanowienie) sądu wydane w trybie art. 759 § 2 k.p.c. Rozwiązanie takie należy w zasadzie zaaprobować, ponieważ postanowienie nadzorcze sądu z samego założenia powinno być poprawne, a nadmierna możliwość kwestionowania orzeczeń, zwłaszcza przez nieuczciwego dłużnika, prowadzi bezpośrednio do znacznego przedłużenia postępowania egzekucyjnego. Wyjątkowo trzeba przyjąć dopuszczalność zażalenia na postanowienie sądu wydane w trybie art. 759 § 2 k.p.c., np. o zawieszeniu lub umorzeniu postępowania (por. art. 828 k.p.c.). W uchwale z dnia 4 października 1990 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że stronie postępowania egzekucyjnego przysługuje zażalenie na zarządzenie sądu, wydane na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., uchylające zajęcie wynagrodzenia za pracę, dokonane bez właściwego tytułu⁹. Przedstawione stanowisko Sądu Najwyższego jest przejawem realizacji zasady dyspozycyjności odnośnie do czynności sądu podjętych na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.¹⁰

Warto jeszcze zaznaczyć, że przejawem oficjalności w zakresie kontroli czynności organów postępowania jest odwołałość czynności (procesowych, egzekucyjnych) dokonanych przez te organy. Organ postępowania może odwołać swoją czynność, jeżeli nie posiada ona cechy związania albo przepis szczególny dopuszcza jej odwołałość. Gdy czynność organu procesowego nie posiada cechy związania,

---

⁷ Zob. A. Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 145; W. Zylber, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika według kodeksu postępowania cywilnego*, „Polski Proces Cywilny” 1935, nr 10, s. 300; F. Zedler, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Nowe Prawo” 1975, nr 7–8, s. 990; T. Dutka, *Nadzór judykacyjny a nadzór sądowy nad czynnościami komornika*, [w:] *Studia z procesu cywilnego*, red. K. Korzan, Katowice 1986, s. 121; A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 1998, s. 20.

⁸ Środki zaskarżenia może składać w postępowaniu egzekucyjnym nie tylko uczestnik tego postępowania w sensie ścisłym, ale także częstokroć osoba trzecia. Dalej dla uproszczenia uwag posługuję się na ogół tylko pojęciem „uczestnik postępowania”. Taki sposób formułowania wypowiedzi jest uzasadniony również tym, że osoba trzecia, składając środek zaskarżenia, staje się uczestnikiem postępowania egzekucyjnego co najmniej w zakresie postępowania służącego rozpoznaniu tego środka.

⁹ III CZP 51/90, OSP 1991, nr 5, poz. 111.

¹⁰ Por. A. Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 148; *idem*, *System środków zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, [w:] *Wokół problematyki środków zaskarżenia...*, s. 409 i n.

istnieje możliwość swobodnego odwołania przez organ swej czynności, bez konieczności zastosowania przepisów regulujących odstępstwa od związania. Trzeba więc podzielić pogląd, że czynności niemające cechy związania mogą być uchylane albo zmieniane oraz ponawiane przez organ postępowania, który ich dokonał bez żadnych ograniczeń, w miarę potrzeby i według jego uznania, przy czym jest to możliwe tylko w granicach posiadanej kompetencji do orzekania¹¹. Jak się wydaje, cechy związania nie posiadają czynności wykonawcze komornika. Komornik może zatem odwołać swoją czynność wykonawczą zarówno w razie uznania jej wadliwości, jak i w przypadku zmiany okoliczności sprawy. Czynności te są też zaskarżalne skargą na czynności komornika. W konsekwencji środki kontroli tych czynności w postaci odwołałości i zaskarżalności nakładają się na siebie.

Cechę związania posiadają zaś czynności decyzyjne komornika, czyli postanowienia komornika (por. art. 358 oraz 332 § 1 w zw. z art. 361 i 13 § 2 k.p.c.) oraz, jak należy przyjąć, plan podziału sumy uzyskanej przez egzekucję. Odwołałość czynności posiadającej cechę związania przewiduje przede wszystkim art. 359 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zgodnie z którym postanowienia niekończące postępowania w sprawie mogą być uchylane i zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne. W tym wypadku różna jest przyczyna zastosowania środków kontroli czynności decyzyjnych komornika. Podstawą odwołania własnej czynności przez komornika jest bowiem zmiana okoliczności sprawy (por. art. 359 § 1 k.p.c.), a przyczyną ich zaskarżenia są na ogół wady.

ŚRODKI ZASKARŻENIA CZYNNOŚCI KOMORNIKA W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym to środki zmierzające do uchylecia lub zmiany decyzji organów procesowych i egzekucyjnych¹². W postępowaniu egzekucyjnym środkami zaskarżenia czynności komornika są skarga na czynności komornika oraz zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Dalsze uwagi będą dotyczyć przede wszystkim tych środków zaskarżenia. Kilka uwag zostanie również poświęconych zażaleniu oraz skardze na orzeczenie referendarza sądowego, ponieważ te środki zaskarżenia też służą kontroli czynności komornika, choć jest to kontrola pośrednia. Zaskarżalne tymi środkami postanowienie sądu I instancji oraz orzeczenie referendarza sądowego są wydawane na ogół w następstwie rozpoznania skargi na czynności komornika i dotyczą

¹¹ Zob. szerzej: I. Kunicki, *Związanie sądu wydanym orzeczeniem w procesie cywilnym*, Warszawa 2010, s. 302 i n.

¹² A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 216.

dopuszczalności albo zasadności skargi. Uczestnik postępowania egzekucyjnego, kwestionując postanowienie sądu albo orzeczenie referendarza sądowego, podważa dokonaną przez te organy ocenę poprawności czynności komornika sądowego.

Należy podkreślić, że już sama możliwość wniesienia środka zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym jest przejawem dyspozycyjności¹³ tego postępowania, ponieważ uczestnik postępowania może wnieść taki środek zaskarżenia, ale nie ma takiego obowiązku. Jest to zatem jego możliwość proceduralna¹⁴, z której podmiot uprawniony może, ale nie musi skorzystać. O zakresie dyspozycyjności w ramach danego środka zaskarżenia decyduje wiele okoliczności szczegółowych. Ze względu na dążenie do zachowania rozsądnych ram opracowania jego przedmiotem będzie tylko problematyka dotycząca przesłanek dopuszczalności wskazanych wyżej środków zaskarżenia. Zostaną omówione tylko najczęściej wymieniane przez naukę przesłanki dopuszczalności środka zaskarżenia w postępowaniu cywilnym, czyli dopuszczalność środka zaskarżenia ze względu na przedmiot zaskarżenia, legitymacja do wniesienia środka zaskarżenia, forma wniesienia środka zaskarżenia i termin do jego wniesienia¹⁵.

DOPUSZCZALNOŚĆ ŚRODKA ZE WZGLĘDU NA PRZEDMIOT ZASKARŻENIA

Dyspozycyjność uczestników postępowania egzekucyjnego w zakresie wnoszenia środków zaskarżenia nie ma charakteru nieograniczonego. Ustawa określa, czy dana czynność organu postępowania jest zaskarżalna i jakim środkiem zaskarżenia. Te dwie okoliczności mają podstawowy wpływ na dyspozycyjność uczestników we wskazanym zakresie. W postępowaniu egzekucyjnym prawie każda czynność komornika jest zaskarżalna, a dyspozycyjność uczestników postępowania w tym zakresie jest prawie nieograniczona. Wydaje się nawet, że dyspozycyjność jest w tym zakresie zbyt szeroka. Zaskarżalność wielu czynności komornika jest bowiem co najmniej zbędna, a przez nieuczciwych dłużników może być wykorzystywana do przedłużania postępowania.

Szeroka zaskarżalność czynności komornika nie oznacza, że każda z tych czynności może być zaskarżona dowolnym środkiem zaskarżenia. Ustawodawca określił zakres przypadków, w których przysługuje uprawnionemu możliwość zło-

¹³ Por. W. Berutowicz, *op. cit.*, s. 22–23; W. Siedlecki, *Przedmiot postępowania cywilnego*, s. 147 i n.; E. Wengerek, *op. cit.*, s. 51–57; W. Siedlecki, [w:] *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, s. 56; Z. Szczurek, *op. cit.*, s. 75; R. Flejszar, *Zasada dyspozycyjności a środki zaskarżenia*, s. 99–102; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 71–73; K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1294–1295.

¹⁴ W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 142–143.

¹⁵ Zob. *ibidem*, s. 527–529.

zenia danego środka zaskarżenia. Można uznać, że takie unormowania prowadzą do pewnego ograniczenia zasady dyspozycyjności, ale tylko w wyborze środka zaskarżenia, który nie został oddany nieograniczonej woli uprawnionego. Jeżeli podmiot poszkodowany przez czynność organu postępowania może złożyć środek zaskarżenia, to nie jest pozbawiony ochrony prawnej. Rozwiązanie to trzeba uznać za korzystne, gdyż porządkuje ono tok składania środków zaskarżenia i określa, w jakich sytuacjach i z jakiego rodzaju środka uprawniony może skorzystać. Warto przy tym pamiętać o zasadzie wyłączności środka zaskarżenia, według której od jednego orzeczenia może przysługiwać tylko jeden środek zaskarżenia¹⁶.

Przepis art. 767 § 1 k.p.c. przewiduje wprost, że skarga przysługuje w zasadzie na każdą czynność komornika – zarówno decyzyjną (orzeczniczą), podejmowaną w postaci postanowienia lub zarządzenia, jak i ściśle wykonawczą, czyli faktyczną, manualną, oraz na zaniechanie dokonania czynności przez komornika. Oznacza to, że w wyżej wskazanych przypadkach uprawniony podmiot nie może złożyć np. zażalenia, gdyż jedynym przysługującym mu środkiem zaskarżenia na czynności komornika jest skarga. Przepis art. 767 § 1¹ k.p.c. wyłącza *expressis verbis* zaskarżalność zarządzenia komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, zawiadomienia o terminie czynności oraz uiszczenia przez komornika podatku od towarów i usług. Te czynności komornika nie podlegają zaskarżeniu żadnym środkiem zaskarżenia.

Ustawa nie przewiduje szczególnych podstaw skargi na czynności komornika. Podstawą tej skargi może być każde uchybienie komornika, które – zdaniem skarżącego – miało miejsce przy podejmowaniu przez niego czynności. Pewnym wyjątkiem w tym zakresie – prowadzącym do ograniczenia zasady dyspozycyjności w zakresie złożenia skargi na czynności komornika – jest art. 870 § 1 zd. 1 k.p.c., według którego podstawą skargi na udzielenie przybicia może być tylko zarzut naruszenia przepisów o publicznym charakterze licytacji, najniższej cenie nabycia i wyłączeniu od udziału w przetargu. Wskazany przepis szczegółowo określa, na jakiej podstawie skarga może zostać złożona, a zatem w tym zakresie uprawniony podmiot nie ma dowolności wyboru. Przepis art. 870 § 1 k.p.c. jest *lex specialis* w stosunku do art. 767 § 2 k.p.c.¹⁷ Ponadto zgodnie z art. 870 § 1 zd. ostatnie k.p.c. nie ma skargi na udzielenie przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu. W tym wypadku mamy do czynienia z ograniczeniem zakresu przedmiotowego złożenia skargi.

¹⁶ Zob. uchwała SN z dnia 6 czerwca 2012 r., III CZP 23/12; postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 15/13; postanowienie Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2014 r., VII Uz 9/14.

¹⁷ Zob. M. Michalska-Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 552–553; A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 172–193.

Zaznaczyć także należy, że nieliczne czynności komornika nie podlegają zaskarżeniu skargą, np. plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji¹⁸. W tym przypadku uprawnionemu podmiotowi przysługują zarzuty. Zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji są samodzielnym środkiem zaskarżenia tego planu¹⁹, niezależnym od skargi na czynności komornika i zażalenia²⁰. Mimo tego, że uprawnionemu podmiotowi nie przysługuje skarga na czynności komornika, może on skorzystać z innego środka zaskarżenia. Ustawa przewiduje możliwość zaskarżenia tej czynności, a decyzja o skorzystaniu z tego środka jest pozostawiona uprawnionemu podmiotowi. Zaskarżalny jest przy tym każdy plan podziału i każde rozstrzygnięcie zamieszczone w planie podziału. I w tym przypadku dyspozycyjność została zrealizowana w szerokim zakresie.

W myśl art. 767⁴ § 1 k.p.c. zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Można je podzielić na dwie grupy. Po pierwsze, przysługuje ono na postanowienia wskazane w przepisach części trzeciej k.p.c. o postępowaniu egzekucyjnym. W szczególności można wskazać: art. 767³ § 1 zd. 2, art. 768, art. 770 zd. ostatnie, art. 820² § 2 zd. ostatnie, art. 821¹ zd. ostatnie, art. 828, art. 839 § 2, art. 852 § 3, art. 850, art. 870 § 2, art. 873 zd. 2, art. 908 § 1 zd. ostatnie, art. 915 § 3, art. 916 § 2, art. 937 § 3, art. 946 § 2, art. 950 zd. ostatnie, art. 969 § 1 zd. ostatnie, art. 997, art. 998 § 2, art. 1013⁵ § 2 zd. ostatnie, art. 1028 § 3, art. 1037 § 1 zd. ostatnie, art. 1049 § 1 zd. ostatnie, art. 1055 oraz art. 1061 § 2 k.p.c. Po drugie, zażalenie przysługuje na postanowienia sądu wymienione w art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., o ile są one aktualne w postępowaniu egzekucyjnym²¹. Ograniczony katalog postanowień zaskarżalnych zażaleniem ogranicza niewątpliwie dyspozycyjność wierzyciela w zakresie kwestionowania tych orzeczeń sądu. Należy przyjąć, że określenie wprost w przepisach ustawy, na które postanowienia sądu służy zażalenie, jest rozwiązaniem prawidłowym, ponieważ zapobiega składaniu tego środka na każde postanowienie sądu. Taka sytuacja mogłaby doprowadzić do niepotrzebnego przedłużania postępowania egzekucyjnego.

Co do zasady podstawą zażalenia może być naruszenie prawa materialnego i procesowego. Zaznaczyć trzeba, że w kilku wypadkach ustawa określa w sposób szczególny podstawy zażalenia, np. podstawą zażalenia na postanowienie sądu co do przybicia w egzekucji z nieruchomości nie mogą być takie uchybienia przepisów postępowania, które nie naruszają praw skarżącego (art. 997 k.p.c.), podstawą zażalenia na postanowienie sądu co do przysądzenia własności nieruchomości nie

¹⁸ Zaznaczyć jednak należy, że co do planu podziału sumy dokonanej przy egzekucji przez zarząd przymusowy przysługuje skarga, do której stosuje się odpowiednio przepisy o skardze na czynności komornika. Zagadnienie to wykracza poza zakres niniejszego opracowania, ponieważ dotyczy zaskarżenia czynności innego organu niż komornik.

¹⁹ Zob. także: I. Kunicki, *Podział sumy uzyskanej z egzekucji*, Sopot 2000, s. 262 i n.

²⁰ Zob. A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 227 i n.

²¹ W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 527.

mogą być uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybicia (art. 998 § 2 k.p.c.), a podstawą zażalenia na postanowienie sądu o przysądzeniu własności w uproszczonej egzekucji z nieruchomości mogą być tylko zarzuty naruszenia przepisów o cenie minimalnej (art. 1013⁵ § 2 k.p.c.)²². Oznacza to, że w wyżej wskazanych przypadkach skarżący nie może w sposób nieograniczony skorzystać z tego środka zaskarżenia, a więc jego dyspozycyjność w tym zakresie jest ograniczona.

Skarga na postanowienie referendarza sądowego przysługuje w myśl zd. 1 art. 767^{3a} k.p.c. w przypadkach, w których na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. W związku z powyższym zasada dyspozycyjności w zakresie dopuszczalności jej wniesienia została zrealizowana w takim samym zakresie, jak w przypadku omówionego wyżej zażalenia²³.

LEGITYMACJA DO WNIESIENIA ŚRODKA ZASKARŻENIA

Także uregulowania legitymacji do wniesienia środka zaskarżenia mają wpływ na zakres dyspozycyjności stron w zakresie kontroli poprawności czynności komornika. Zasada dyspozycyjności byłaby tu zrealizowana najszerzej, gdyby krąg podmiotów uprawnionych do wniesienia środka zaskarżenia był nieograniczony. Kodeks postępowania cywilnego określa jednak krąg podmiotów uprawnionych do złożenia każdego z wyżej wskazanych środków zaskarżenia.

Uprawnionym do wniesienia skargi na czynności komornika jest strona oraz każda osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone (art. 767 § 2 k.p.c.). W świetle przytoczonego przepisu skarga przysługuje nie tylko uczestnikom postępowania egzekucyjnego, ale i osobom trzecim. W zasadzie krąg osób uprawnionych do jej wniesienia jest nieograniczony. W niektórych przypadkach mamy natomiast do czynienia z ograniczeniem kręgu osób legitymowanych do wniesienia tego środka zaskarżenia. Ograniczenia te, przewidziane *expressis verbis* w ustawie, dotyczą np. wniesienia skargi na czynności komornika co do udzielenia przybicia w toku egzekucji z ruchomości. W myśl art. 870 § 1 k.p.c. ta czynność komornika może być zaskarżona tylko przez wierzyciela lub dłużnika²⁴.

Jak zaznaczono, krąg podmiotów uprawnionych do złożenia skargi na czynności komornika jest bardzo szeroki. Przede wszystkim są to strony, następnie –

²² Zob. szerzej: A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 220.

²³ Zob. szerzej: A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 208.

²⁴ Zob. szerzej: W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 463–464; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 223; M. Michalska-Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 552–553.

inni uczestnicy postępowania, a ponadto mogą to być osoby trzecie. Warunkiem koniecznym posiadania legitymacji jest, aby czynność komornika lub jej zaniechanie naruszyło prawa tej osoby bądź stworzyło potencjalne zagrożenie tych praw. W konsekwencji do kręgu podmiotów uprawnionych do wnoszenia skargi na czynności komornika należy zaliczyć: wierzycieli, dłużników innych niż strony uczestników postępowania egzekucyjnego oraz osoby trzecie, o ile czynność lub zaniechanie komornika ich prawa naruszyły lub im zagroziły. W tym ostatnim przypadku chodzi o stan hipotetycznego zagrożenia prawa skarżącego, a zatem skutków, które mogą, ale nie muszą powstać w przyszłości. W piśmiennictwie wyrażony został pogląd, że sformułowanie „zagroza” jest zbyt ogólne, przez co daje pole do nadużyć. Tak szeroka dopuszczalność skargi może prowadzić nawet do paraliżu toczącego się postępowania egzekucyjnego, gdyż osoba trzecia, niezainteresowana bezpośrednio lub choćby pośrednio daną sprawą egzekucyjną, może złożyć skargę na czynność komornika także wówczas, gdy opierając się tylko na własnym przekonaniu, stwierdzi, że jej prawo może być zagrożone określoną czynnością lub zaniechaniem komornika²⁵.

Uprawnionym do wniesienia zarzutów przeciwko planowi podziału jest każdy uczestnik postępowania podziałowego, a w szczególności dłużnik i osoby uczestniczące w podziale (art. 1027 k.p.c.). Oddzielny charakter postępowania podziałowego nie został w prawie polskim wyraźnie zaznaczony. Brak tego zaznaczenia przejawia się przede wszystkim w tym, że postępowanie podziałowe stanowi prostą kontynuację właściwego postępowania egzekucyjnego, następującą bez dokonania szczególnego aktu, który by to postępowanie wszczywał. Po pozytywnym zakończeniu właściwego postępowania egzekucyjnego komornik podejmuje z urzędu czynności mające na celu podział pomiędzy podmioty uprawnione do zaspokojenia należności z uzyskanych przez egzekucję pieniędzy, a ściślej – czynności mające na celu sporządzenie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji²⁶. W zakresie wszczęcia tego postępowania nie mamy do czynienia z zasadą dyspozycyjności, gdyż – jak wyżej wspomniano – jest ono wszczynane z urzędu. Uprawnione podmioty mają jednak wpływ na kształt planu podziału, ponieważ w zakresie swojej dyspozycji przysługuje im wyżej wskazany środek zaskarżenia.

Według zasad ogólnych obowiązujących w procesie legitymację do wniesienia zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym ma przede wszystkim strona. Według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym legitymacja do wniesienia zażalenia przysługuje ponadto: osobie trzeciej, której prawa zostały naruszone postanowieniem sądu rozstrzygającym skargę na czynności komornika, bez względu na to, czy osoba

²⁵ Zob. szerzej: A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 221–228; A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 182 i n., 852–854; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 527–529.

²⁶ Zob. szerzej: W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 482–485.

ta złożyła skargę²⁷; osobie trzeciej, której przysługuje prawo do zajętych pieniędzy – na postanowienie sądu co do wydania wierzycielowi pieniędzy złożonych przez komornika na rachunek depozytowy sądu (art. 852 § 2 k.p.c.); komornikowi na postanowienie sądu co do kosztów egzekucji (art. 770 k.p.c.).

W przypadku legitymacji do złożenia skargi na postanowienie referendarza sądowego, w związku z brakiem regulacji szczegółowej, należy przyjąć, że przysługuje ona podmiotom, które mogą złożyć zażalenie (zob. art. 767^{3a} k.p.c.)²⁸.

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, określając krąg osób uprawnionych do wniesienia określonego środka zaskarżenia, ograniczają zasadę dyspozycyjności w tym sensie, że wprost określają, kto może żądać ochrony prawnej. Nie jest to krąg nieograniczony i nie każdy ma możliwość złożenia środka zaskarżenia. Niemniej zaznaczyć trzeba, że jest to krąg bardzo szeroki. Jak wyżej wskazano, takie działania ustawodawcy prowadzą do ograniczenia zasady dyspozycyjności, lecz należy je ocenić pozytywnie. Zbyt szeroka dyspozycyjność i brak ograniczeń mogłyby bowiem doprowadzić do daleko idących nadużyć w zakresie składania środka zaskarżenia, a tym samym przedłużyć postępowanie egzekucyjne, znacznie je spowolnić, podnieść jego koszty i doprowadzić do niepotrzebnych komplikacji.

FORMA WNIESIENIA ŚRODKA ZASKARŻENIA

Skarga na czynności komornika, w myśl art. 767 § 3 k.p.c., powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem. Skarga powinna zatem spełniać warunki pisma procesowego oznaczone w art. 126 k.p.c.

W myśl art. 767³ k.p.c. sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane go terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, oraz skargę, której braków nie uzupełniono w terminie²⁹. Należy przyjąć, że przytoczony przepis obejmuje także nieodpowiednią formę skargi.

Stosownie do ogólnych wymagań przewidzianych dla środków zaskarżenia w piśmie procesowym (protokole) zawierającym zarzuty na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji należy oznaczyć zaskarżony plan podziału, przytoczyć pod-

²⁷ Zob. A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, s. 241 i n.

²⁸ Zob. *idem*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 207.

²⁹ Zob. szerzej: H. Pietrzkowski, *op.cit.*, s. 66–68; A. Adamczuk, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, t. 2, Warszawa 2015, s. 527–528; K. Flaga-Gieruszyńska, *op.cit.*, s. 1357–1358; M. Tomalak, W. Tomalak, *op.cit.*, s. 431–433; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 225–226; A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 203–208.

stawę zarzutów oraz sformułować wnioski o uchylenie lub zmianę całości lub części planu. Zarzuty powinny być uzasadnione (art. 126 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)³⁰.

Zgodnie z art. 394 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zażalenie powinno czynić za dość wymaganiom przepisanych dla pisma procesowego oraz zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia i wnioski o jego zmianę lub uchylenie, jak również zwięzłe uzasadnienie zażalenia ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów³¹.

Ustawodawca nie określił szczególnych wymogów formalnych dla skargi na postanowienie referendarza sądowego. Stąd też skarga powinna spełniać wszystkie wymogi przewidziane dla pism procesowych. Natomiast w zakresie wymogów szczególnych skarga musi zawierać wskazanie zaskarżonego postanowienia³².

Zaznaczyć warto, że wszystkie wyżej wskazane środki zaskarżenia mogą być – zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego – wniesione w formie pisemnej, ustnie do protokołu, a w postępowaniach egzekucyjnych wszczętych w dniu 8 września 2016 r. albo w dniach następnym także za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 760 § 1 k.p.c.)³³. W niektórych wypadkach, na mocy przepisu szczególnego (np. art. 986 k.p.c.³⁴), skarga może być wniesiona wyłącznie w formie ustnej.

W związku z powyższymi uwagami zaznaczyć należy, iż wymogi formalne dotyczące środków zaskarżenia mają istotny wpływ na dyspozycyjność uczestników postępowania egzekucyjnego w zakresie ich wnoszenia. Mianowicie przepisy regulujące formę środka zaskarżenia ograniczają dyspozycyjność w zakresie wnoszenia środków zaskarżenia. Skarżący powinien bowiem spełnić kolejne wymogi określone przez prawo. Uprawnionemu przysługuje prawo do poszukiwania ochrony prawnej w drodze skorzystania ze wskazanych środków zaskarżenia, lecz nie

³⁰ A. Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 853.

³¹ Zob. W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 270–273; H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 69 i n.; A. Adamczuk, *op. cit.*, s. 529–530; K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1359–1360; A. Góra-Błaszczkowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Góra-Błaszczkowska, t. 1, Warszawa 2013, s. 849–854; M. Michalska-Marciniak, *op. cit.*, s. 48–56; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 217–221.

³² Zob. A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 207.

³³ Por. zmiany art. 760 k.p.c. wprowadzone ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.). Por. także: A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 185; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 432; H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 61; A. Adamczuk, *op. cit.*, s. 524; K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1355–1356.

³⁴ Skargę na czynności komornika w toku licytacji aż do zamknięcia przetargu zgłasza się ustnie sędziemu nadzorującemu, który natychmiast ją rozstrzyga.

ma w tym zakresie pełnej dowolności. Jeżeli wniesiony środek zaskarżenia będzie dotknięty brakami formalnymi, które nie zostaną usunięte we wskazanym przez sąd terminie, to będzie on podlegał odrzuceniu³⁵. Przepisy o formie środka zaskarżenia są jednak w pewnym zakresie konieczne, ponieważ prowadzą do uporządkowania postępowania i zapobiegają samowoli, a co za tym idzie nadużyciom w zakresie składania środka zaskarżenia. Trzeba tu zaznaczyć, że dopuszczenie w ostatnich miesiącach przez ustawodawcę złożenia środka zaskarżenia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego rozszerzyło dyspozycyjność uczestników postępowania w zakresie wyboru formy wniesienia tego środka.

TERMIN DO WNIESIENIA ŚRODKA ZASKARŻENIA

Dopuszczalność wniesienia każdego środka zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym jest ograniczona terminem. Zgodnie z art. 767 § 4 k.p.c. termin do wniesienia skargi na czynności komornika wynosi tydzień. Przepisy szczególnie przewidują niekiedy konieczność niezwłocznego zgłoszenia skargi, np. przy egzekucji z ruchomości (art. 870 § 1 k.p.c.) oraz przy egzekucji z nieruchomości (art. 986 k.p.c.), lub wskazują dłuższy termin (termin dwutygodniowy liczony od dnia ukończenia opisu i oszacowania – art. 950 k.p.c.)³⁶. Sposób liczenia wyżej wskazanego terminu tygodniowego do złożenia skargi uzależniony jest od przedmiotu zaskarżenia (dokonanie lub zaniechanie czynności), obecności skarżącego przy czynności oraz terminu powiadomienia o czynności. W myśl art. 767³ k.p.c. sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu³⁷.

Zarzuty przeciwko planowi podziału składa się w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia o sporządzeniu planu (art. 1027 § 2 k.p.c.).

Zażalenie składa się w terminie tygodniowym, liczonym od dnia doręczenia postanowienia, a gdy postanowienie doręcza się na żądanie strony, strona zaś takiego żądania nie zgłosiła, wówczas od dnia ogłoszenia postanowienia (art. 394 § 2 k.p.c.)³⁸.

³⁵ Por. W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 315–316.

³⁶ O. Marcewicz, *op. cit.*

³⁷ Zob. szerzej: H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 66–68; A. Adamczuk, *op. cit.*, s. 527–528; K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1357–1358; M. Tomalak, W. Tomalak, *op. cit.*, s. 431–433; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 225; A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 203–206.

³⁸ Zob. szerzej: W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 270–273, 431–432, 485; H. Pietrkowski, *op. cit.*, s. 66 i n.; A. Adamczuk, *op. cit.*, s. 527–530; K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1359–1360; A. Góra-Błaszczkowska, *op. cit.*, s. 849–854; M. Michalska-Marciniak, *op. cit.*, s. 48–56; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, s. 217–221.

Skargę na orzeczenie referendarza sądowego wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia referendarza sądowego. W tym zakresie art. 767^{3a} k.p.c. nie zawiera żadnych regulacji, przewidziano jedynie odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o zażaleniu³⁹.

Wskazane terminy do złożenia środka zaskarżenia stanowią w istocie poważne ograniczenie zasady dyspozycyjności. Gdyby wskazanych terminów nie było, uprawniony podmiot mógłby wnieść środek zaskarżenia w czasie nieograniczonym, jak należy przyjąć – do chwili zakończenia postępowania. Jeżeli natomiast terminy zostały oznaczone w ustawie, skarżący zobowiązany jest do ich przestrzegania pod rygorem odrzucenia środka zaskarżenia złożonego po terminie. Wydaje się, że wprowadzenie przez ustawę terminów do złożenia środka zaskarżenia, mimo że ogranicza zasadę dyspozycyjności, jest uzasadnione. Prowadzi bowiem do uporządkowania postępowania. Gdyby tych ograniczeń nie było, mogłoby dojść do nadużyć i celowego przedłużania postępowania. Uwzględnienie środka zaskarżenia wniesionego po upływie znacznego czasu oznaczać by mogło, że wiele czynności procesowych albo egzekucyjnych podjętych w okresie pomiędzy dokonaniem zaskarżonej czynności a uwzględnieniem środka zaskarżenia było podjętych zbędnie lub nieprawidłowo. Mimo istnienia wskazanych terminów uprawnionemu przysługuje możliwość żądania ochrony prawnej przed nieprawidłowymi czynnościami organów postępowania i rozmiary tych terminów wydają się być adekwatne do potrzeb. Krótsze mogłyby prowadzić do działania pod presją czasu, zaś dłuższe – do zbyt długiego przedłużania postępowania egzekucyjnego.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczuk A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, t. 2, Warszawa 2015.
- Berutowicz W., *Zasada dyspozycyjności w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1957.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016.
- Cudak A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, Warszawa 2015.
- Cudak A., *Skarga na czynności komornika*, Sopot 1998.
- Dutka T., *Nadzór sędziowski a nadzór sądowy nad czynnościami komornika*, [w:] *Studia z procesu cywilnego*, red. K. Korzan, Katowice 1986.
- Flaga-Gieruszyńska K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2016.
- Flejszar R., *Zasada dyspozycyjności a środki zaskarżenia*, [w:] *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, red. M. Michalska-Marciniak, Sopot 2015.
- Flejszar R., *Zasada dyspozycyjności w procesie cywilnym*, Warszawa 2016.

³⁹ Zob. A. Cudak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, s. 207.

- Golinowska K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do artykułów 730–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2015.
- Góra-Błaszczkowska A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Góra-Błaszczkowska, t. 1, Warszawa 2013.
- Jagiela J., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, Warszawa 2015.
- Kulski R., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, Warszawa 2015.
- Kunicki I., *Podział sumy uzyskanej z egzekucji*, Sopot 2000.
- Kunicki I., *Związanie sądu wydanym orzeczeniem w procesie cywilnym*, Warszawa 2010.
- Marczewicz O., *Komentarz aktualizowany do art. 822 Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2016.
- Marciniak A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, Warszawa 2015.
- Marciniak A., *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2006, nr 11.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013.
- Marciniak A., *System środków zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, [w:] *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, red. M. Michalska-Marciniak, Sopot 2015.
- Michalska-Marciniak M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. 3, Warszawa 2015.
- Pietrkowski H., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Ereciński, t. 5, Warszawa 2016.
- Postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 15/13.
- Postanowienie Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2014 r., VII Uz 9/14.
- Siedlecki W., [w:] *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, red. W. Siedlecki, Z. Świeboda, Warszawa 2004.
- Siedlecki W., *Przedmiot postępowania cywilnego*, [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław 1974.
- Szczurek Z., *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2011.
- Tomalak M., Tomalak W., *Rozpoznawanie skarg na czynności komornika w praktyce sądowej*, [w:] *Iustitia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi. Księga jubileuszowa z okazji X-lecia Samorządu Komorniczego w Apelacji Szczecińskiej*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Sopot 2016.
- Tomalak W., *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014.
- Uchwała SN z dnia 4 października 1990 r., III CZP 51/90, OSP 1991, nr 5, poz. 111.
- Uchwała SN z dnia 6 czerwca 2012 r., III CZP 23/12.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1822).
- Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.).
- Wengerek E., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978.
- Zedler F., *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Nowe Prawo” 1975, nr 7–8.
- Zylber W., *Nadzór sądu nad czynnościami komornika według kodeksu postępowania cywilnego*, „Polski Proces Cywilny” 1935, nr 10.

SUMMARY

This article presents the issue of requirements for lodging an appeal against bailiff's acts in the enforcement proceedings and their influence on the principle of availability. First of all, the author indicates the restrictions of this principle as to lodging the appeal. Moreover, the author analyses this problem and makes an assessment whether these restrictions influence positively the course of the enforcement proceedings.

Keywords: rule of availability; appeal; execution proceedings; reduction rule of availability